

Brüssel, 12.2.2014
COM(2014) 72 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Internet – põhimõtted ja juhtimine
Euroopa roll interneti haldamise tuleviku kujundamisel**

(EMPs kohaldatav tekst)

1. SISSEJUHATUS

Euroopa Liit on enam kui viisteist aastat aidanud toetada ja arendada interneti. Internet on elu oluline osa ja digitaalse ühtse turu tõeline alustala, mis on soodustanud innovatsiooni, majanduskasvu, kaubanduse, demokraatia ja inimõiguste arengut¹. Prognooside kohaselt on internetimajandusega seotud kasv ELis 11 % ning eeldatavasti peaks selle panus SKPsse kasvama 2010. aasta 3,8 protsendilt 2016. aastaks 5,7 protsendini². Intensiivse internetikasutusega väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted kasvavad teistest peaaegu kaks korda kiiremini³. Sellist majanduslikku potentsiaali tuleb kasutada senisest rohkem. Samas tuleb tagada, et üksikisikutel on juurdepääs neid huvitavale sisule, kaupadele ja teenustele, aga ka kontroll selle üle, milliseid isikuandmeid nad jagavad või mitte. Usaldusväärse ja eduka internetimajanduse aluseks on turvalised, stabiilsed ja töökindlad võrgud⁴. Avatud ja vaba internet, kus kehtivad samad õigused ja vabadused, mis on inimestel reaalses elus, toetab ühiskonna ja demokraatia arengut kogu maailmas.

Nende eeliste säilimine eeldab interneti jätkusuutlikku haldamist, millesse oleks kaasatud kõik sidusrühmad⁵. Interneti haldamisega on seotud väga palju erinevaid organisatsioone⁶ ning üldiselt peetakse interneti haldamise all silmas seda, et valitsused, erasektor ja kodanikuühiskond arendavad ja rakendavad igaüks oma ülesannete kohaselt ühiseid põhimõtteid, norme, reegleid, otsustusprotsesse ja programme, mis kujundavad interneti arengut ja kasutust⁷.

Viimasel ajal on ideed interneti tulevikust ja selle paljusid sidusrühmi hõlmava halduse jätkusuutlikust tugevdamisest muutunud üha vastuolulisemaks. Usaldust interneti vastu on kõigutanud ka avalikkuse ette jõudnud teave mastaapsete jälgimisprogrammide kohta ja hirm küberkuritegevuse ees. Usalduse pidev vähenemine interneti ja selle praegusel kujul haldamise vastu võib aeglustada innovatsiooni ja Euroopa internetifirmade kasvu. Lisaks võib see suurendada survet uute piirkondlike ja riiklike haldusstruktuuride loomiseks, see omakorda aga võib viia interneti killustumiseni.

Käesolevas teatises tehakse ettepanek, mille põhjal võiks kujundada Euroopa ühise lähenemise interneti haldamisele,

¹ Vt KOM(1998)111, KOM(1998)476, KOM(2000) 202, ELT C 293, 14.10.2000, KOM(2009)277, Euroopa Parlamendi resolutsioon, 15.6.2010 (2009/2229(INI)).

² Boston Consulting Group, „The \$4.2 Trillion Opportunity – the Internet Economy in the G-20”, 3/2012.

³ McKinsey Global Institute, „Internet matters: The Net's sweeping impact on growth, jobs, and prosperity”, 2011.

⁴ Join(2013)1, „Cybersecurity Strategy of the European Union: An Open, Safe and Secure Cyberspace”, 7.2.2013.

⁵ Tunise tegevuskava kohaselt peaks interneti haldusse olema kaasatud valitsused, erasektor ja kodanikuühiskond (lõige 34), aga ka valitsustevahelised ja rahvusvahelised organisatsioonid (lõike 35 punktid d ja e) ning lisaks peaksid oma panuse andma teadus- ja tehnikainimesed (lõige 36).

⁶ Vt näiteks „Introduction to Internet Governance”, <http://www.diplomacy.edu/IGBook>; projekt „Mapping Internet Governance” <http://idgovmap.org/>; <http://www.icann.org/sites/default/files/assets/governance-2500x1664-21mar13-en.png>

⁷ WSISi järeldustes kasutatud interneti halduse töödefinitsiooni kohta vt <http://www.itu.int/wsisis>.

- et kaitsta ja edendada põhiõigusi, ja demokraatlikke väärtusi ning paljusid sidusrühmi hõlmavaid haldusstruktuure, mis põhinevad neid õigusi ja väärtusi austavatel selgetel eeskirjadel⁸;
- mille puhul lähenetakse internetile kui ühtsele, killustamata võrgule, mille suhtes kehtivad samad seadused ja nõuded kui meie igapäevaelu muudes valdkondades ning kus üksikisikud saavad kasutada kõiki oma õigusi ja nende õiguste rikkumise korral ka õiguskaitsevahendeid;
- mis toimub tõeliselt paljusid sidusrühmi kaasava mudeli kohaselt:
 - mille puhul toimuvad vajalikud valitsustevahelised arutelud paljusid sidusrühmi kaasaval moel ning täies arusaamises, et interneti loomises ja alalhoidmises osalevad eri sidusrühmad, aga ka valitsused;
 - kus otsused tehakse hea haldustava põhimõtete kohaselt, mille hulka kuuluvad läbipaistvus, vastutus ja asjakohaste sidusrühmad kaasatus;
- koos tugevama ümberkorraldatud Interneti Haldamise Foorumiga;
- koos globaliseerunud interneti nime ja numbrite määramise korporatsiooni (ICANN) ja interneti numbrite määramise asutusega (IANA).

Käesolev teatis toetub Euroopa Komisjoni 2009. aastast pärit eelmisele teatisele interneti halduse kohta, seda eeskätt paljusid sidusrühmi kaasava mudeli tugevdamise osas. Dokumendis ei tehta ettepanekut ühegi uue rahvusvahelise õigusakti kohta, et lahendada interneti haldamisega seotud küsimusi⁹.

Käesolevas teatises keskendutakse peamistele poliitikavaldkondadele, mis on interneti haldamise keeruka süsteemi seisukohast olulised. Punktides 2, 3 ja 4 käsitletakse praeguste arutelude peamisi valdkondi, täpsemalt interneti haldamise põhimõtete edasiarendamist, koostööraamistikke ja interneti tuumikfunktsioone. Punktis 5 esitatakse konkreetseid ettepanekuid praeguse paljusid sidusrühmi kaasava mudeli tugevdamiseks. Punktides 6, 7 ja 8 heidetakse pilk mõningatele peamistele küsimustele, millega interneti haldamise vallas tulevikus tuleb rinda pista: tehniliste normide ja internetipoliitika tugev vastastikmõju, usalduse taasloomise peamised probleemid ning õigusruumide ja õigusaktide vastuolud. Mitme käsitletava teema üle on kavas edaspidi sidusrühmadega täpsemalt konsulteerida.

2. PÕHIMÕTTELINE LÄHENEMINE

Interneti tugevus seisneb tema omandiõigusega piiramata standarditel põhinevas avatuses ja hajutatuses, mis tähendab, et turule sisenemise piirangud on madalad. Euroopa Liit on alati pidanud oluliseks, et internet oleks ühtne killustamata ruum, kus juurdepääs kõigile ressurssidele on ühesugune olenemata kasutaja ja teenusepakkuja asukohast. Eriti oluline on see siis, kui ressursid on seotud inimõigustega ning mõningad riigid püüavad turvakaalutlustele viidates piirata oma kodanike üleilmset ühenduvust kas tsensuuri või muude piirangute abil. Sisuliselt rakenduste ja teenuste blokeerimine, edastuse aeglustamine või diskrimineerimine on vastuolus interneti avatusega¹⁰. Isegi siis, kui tegemist on keerukate

⁸ Need on paika pandud inimõiguste ülddeklaratsioonis, kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelises paktis, Euroopa inimõiguste kaitse konventsioonis ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas.

⁹ Samuti ei ole käesolevas teatises kirjeldatud meetmeteks vaja täiendavaid eelarvevahendeid lisaks praeguses mitmeaastases finantsraamistikus juba ettenähtud eraldistele.

¹⁰ COM (2013) 627. Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega nähakse ette sätteid, mis käsitlevad Euroopa elektroonilise side ühtset turgu ja ühendatud Euroopani jõudmiseks vajalikke meetmeid.

regulatiivsete või poliitiliste probleemidega, võib andmeliikluse filtreerimine piiridel või muu puht riigipõhine lähenemine põhjustada interneti killustatust ning mõjuda halvasti majanduskasvule ja teabe vabale liikumisele. See ei välista intensiivsemat püüdlemist alustaristu, näiteks internetiliikluse kohalike sõlmpunktide ja edastusvõimsuse mitmekesistamise suunas, et muuta internet seeläbi töökindlamaks ja vastupidavamaks. Samuti ei välista see meetmeid, mida on vaja põhiõiguste kaitsmiseks ning selliste murede lahendamiseks, mis on seotud avalikuks tulnud mastaapsete jälgimisprogrammide ja luuretegevusega.

Komisjon on juba üle kahe aasta propageerinud lähenemist, millele anti nimeks **COMPACT**¹¹ ja mis tähistab interneti kui kodanikuvastutusele rajatud ruumi ja üht killustamata ressursi, mille haldamisse on kaasatud paljud sidusrühmad, et arendada demokraatiat ja inimõigusi; sellel on kindel tehniline ülesehitus ja see äratav usaldust ning soosib nii interneti aluseks oleva taristu kui ka sellel põhinevate teenuste läbipaistvat haldamist.

Lähenemise aluseks on 2005. aasta Tunise tegevuskava. Sellest ajast alates on eri aruteludes esile kerkinud hulgaliselt mitmesuguseid interneti haldamise põhimõtteid, kuid enamasti toetab igauht neist piiratud hulk sidusrühmi või siis on piiratud nende geograafiline kohaldamisala¹². Protss, mille tulemuseks oleks laialdasemalt toetatud ja ühtsem interneti haldamise põhimõtete kogum, oleks ühise keele leidmisel suureks abiks.

Komisjon toetab mõtet luua kõigi sidusrühmade osalusel interneti halduse üleilmsete põhimõtete ühtne kogum, mis oleks kooskõlas põhiõiguste ja demokraatlike väärtustega. Komisjon soodustab sidusrühmade arutelusid muu hulgas paljusid sidusrühmi hõlmavate platvormide ja interneti haldamise kõrgetasemelise töörühma kaudu¹³. Komisjon kutsub nõukogu ja parlamenti andma oma panuse Euroopa ühisesse seisukohta kõigil sobivatel võimalustel.

3. KOOSTÖÖL PÕHINEVA HALDAMISE RAAMISTIK

Arvestades interneti majanduslikku ja ühiskondlikku olulisust kogu maailmas, on vastastikusel austusel põhinev sidusrühmade vaheline dialoog üleilmse interneti halduse edaspidise arengu üle hädavajalik. Infoühiskonna alase maailma tippkohtumise (WSIS) tulemusena loodud Interneti Haldamise Foorum (IGF) soodustab tulevikku vaatavat väitlust kõigi sidusrühmade vahel, kellest paljud polnud omavahel varem eriti tihedat koostööd teinud. Samas on siiski oluline parandada IGFi töö tulemuste kvaliteeti ja formaati, et suurendada selle mõju interneti üleilmsele haldusele ja põhimõtetele.

Interneti haldamises osalevate sidusrühmade tihedamat omavahelist suhtlust tuleks edendada pigem temaatiliste dialoogide, mitte uute organite loomise kaudu. See võimaldaks asjaspepuutuvatel sidusrühmadel tegeleda konkreetsete probleemidega, ületades struktuurilisi ja organisatsioonilisi piire. Sellises töökorralduses võiks innustust leida interneti hajusast ülesehitusest, mis võiks olla eeskujuks kõigi osaliste paremale omavahelisele suhtlusele.

¹¹ Lähenemist tutvustati internetimajandusele pühendatud OECD kõrgetasemelisel kohtumisel 28. juunil 2011, http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/kroes/en/blog/i-propose-a-compact-for-the-internet.

¹² Näiteks OECD nõukogu soovitus internetipoliitika põhimõtete kohta, 2011; G8 Deauville'i deklaratsioon, 2011.

¹³ Komisjoni ekspertiühm, kes tagab liidu tasandi koordineerimise pärast infoühiskonna alast maailma tippkohtumist (WSISi).

Lisaks tuleks jätkusuutliku mudeli abil selgelt määratleda haldusprotsessi osaliste ülesanded, sealhulgas ametiasutuste roll üldpoliitiliste kohustuste täitmisel kooskõlas inimõiguste kaitsega internetis¹⁴. Selline jätkusuutlikkus eeldab, et kõik sidusrühmad kohustuvad ühiselt järgima interneti halduse põhimõtete ühtset kogumit.

On oluline, et internetiavarustes tegutsejate, kaasa arvatud peamiste internetiga seotud ülesannete eest vastutavate organisatsioonide suhtes kehtiksid vastutusmehhanismid. Enesehindamise ja sõltumatute (vastastikuste) hindamiste taolised mehhanismid võivad toetada rakendamist ja tuua esile parendamisvõimalusi.

Muude organisatsioonide ja protsesside puhul võiks eeskujuks võtta interneti nime ja numbrite määramise korporatsiooni (ICANN) kohustuste kinnitamise ja selle, kuidas nad kasutavad paljusid sidusrühmi hõlmavaid hindamispaneele.

Komisjon suhtleb sidusrühmadega, et:

- tugevdada IGFi, võttes arvesse IGFi parendamise töörühma soovitusi¹⁵;
- määratleda selgelt ametiasutuste ülesanded paljusid sidusrühmi hõlmavas keskkonnas kooskõlas avatud ja vaba interneti põhimõttega;
- soodustada paljude sidusrühmade temaatilisi dialooge ja otsustusprotsessi, mis ületaks organisatsioonidevahelised piirid.

4. KESKSETE INTERNETTI PUUDUTAVATE OTSUSTE ÜLEILMASTUMINE

Internetist on saanud üleilmsete mõõtmetega oluline taristu, mis töötab hästi ilma rahvusvaheliste valitsustevaheliste organite järelevalveta. Samas võib parem rahvusvaheline tasakaal olemasolevates struktuurides suurendada praeguse halduskorra legitiimsust.

Ameerika Ühendriikide valitsus võttis endale 2005. aastal kohustuse teha rahvusvahelise kogukonnaga koostööd riikide tippdomeenide haldamisega seotud üldist huvi pakkuvates küsimustes¹⁶. Seni ei ole koostöö veel täielikult käima läinud. Euroopa Komisjon juhtis oma 2009. aasta teatises¹⁷ tähelepanu sellele, et interneti kesksed funktsioonid ja organisatsioonid ei ole piisavalt rahvusvahelised.

2009. aastast on ICANN selles suunas tegutsenud. Oluliste sammudena võib siinjuures nimetada tegevuskeskuste loomist Istanbulis ja Singapuris 2013. aastal. Selline tegevus on väga tervitatav. ICANNi positsioon ei ole siiski muutunud – ta tegutseb endiselt California õiguse kohaselt ja tema lepingulised suhted on seotud ühe riigiga. ICANNi erisuhe ühe konkreetse riigi valitsusega on selgelt näha nende kohustuste kinnitamisest ning selle algpõhjused on seotud interneti tekkelooga. Nüüd on aga internetist saanud ühiskondade ja majanduste oluline tugifunktsioon kogu maailmas ja seepärast peab ICANN muutuma üleilmsemaks. 2013. aasta oktoobris esitasid interneti tehnilise taristu koordineerimise eest vastutavate organisatsioonide juhid internetikoostöö tulevikku käsitlevas Montevideo

¹⁴ Vt Tunise tegevuskava lõikeid 35 ja 36 ning teatise KOM(2009)277 jaotist 2.

¹⁵ Vt http://unctad.org/meetings/en/SessionalDocuments/a67d65_en.pdf

¹⁶ Vt <http://www.ntia.doc.gov/other-publication/2005/us-principles-internets-domain-name-and-addressing-system>

¹⁷ KOM (2009) 277.

avalduses¹⁸ üleskutse kiirendada ICANNi ja IANA funktsioonide üleilmsemaks muutmist. 2014. aasta aprillis toimub Brasiilias interneti haldamise tulevikule pühendatud ülemaailmse paljude sidusrühmade kohtumine, kus tuleks kindlaks määrata konkreetsed ja realiseeritavad sammud, millega muuta ICANNi ja IANA funktsioonid üleilmsemaks¹⁹.

Komisjon töötab koos kõigi sidusrühmadega, et:

- **teha kindlaks, kuidas saaks IANA funktsioone üleilmsemaks muuta, tagades samal ajal domeeninimede süsteemi jätkuva stabiilsuse ja turvalisuse;**
- **panna paika selge ajakava ICANNi (s.h nende kohustuste kinnitamise) üleilmseks muutmise jaoks.**

5. PALJUSID SIDUSRÜHMI KAASAV PROTSESS

Interneti puhul esineb paljusid sidusrühmi kaasavaid protsesse mitmel kujul, alates lihtsatest koostöövõrkudest kuni ülemaailmse mõjuga otsuste (näiteks ICANNi otsused) ja Interneti Tehnilise Operatiivkogu (IETF) spetsifikatsioonide koostamise protsessideni²⁰. Asjaolu, et väidetavalt on protsessi kaasatud palju sidusrühmi, ei pruugi siiski iseenesest garanteerida laialdaselt legitiimseks peetavaid tulemusi. Komisjon toetab ka edaspidi tõeliselt paljusid sidusrühmi hõlmavat lähenemist interneti haldusele, et seeläbi saavutada selline legitiimsus.

Et paljusid sidusrühmi hõlmavat mudelit tugevdada, teeb Euroopa Komisjon ettepaneku, et internetipoliitika puhul peavad paljusid sidusrühmi kaasavad protsessid lisaks põhiõigustega kooskõlas olemisele vastama vähemalt järgmistele nõuetele.

•**Läbipaistvus.** Kõigil sidusrühmadel peab olema sisuline juurdepääs organi töökorralduslikele protsessidele ja menetlustele ning teave nende kohta. Sedasi tuleks eeskätt välistada „vaikivate” sidusrühmade esindatus vahendajate kaudu.

•**Kaasatus ja tasakaal.** Kaasavate protsesside eest vastutavad isikud peavad mõistlikes piirides püüdma jõuda kõigi isikuteni, keda konkreetne teema puudutab, ning pakkuma õiglast ja taskukohast võimalust osaleda ja anda oma panus otsustusprotsessi kõigis peamistes etappides, vältides sealjuures seda, et protsessi hakkaks domineerima mõni konkreetne sidusrühm või huvigrupp.

•**Vastutus.** Olemas peaks olema selge avalik kohustus anda regulaarselt aru oma sidusrühmadele või sõltumatutele järelevalveorganitele ning võimaldada kõigil pooltel taotleda kaebuste lahendamist tõhusa vaidluste lahendamise mehhanismi kaudu.

Lisaks tuleks paljusid sidusrühmi hõlmava lähenemise puhul võtta mõistlikke samme tasakaalustamiseks märkimisväärseid erinevusi sidusrühmade osalemissuutlikkuses, et tagada parem esindatus näiteks sellega, et vaikimisi on võimalik osaleda ka kohal viibimata. Ühtlasi tuleks arvestada, et otsustusprotsessi eri etappidel on erinevad nõuded ja need võivad eeldada eri sidusrühmade kaasamist. Komisjonil on hea meel selle üle, et mõningad sidusrühmad tegelevad paljusid sidusrühmi kaasavate tegevuste suuniste koostamisega, ning ta julgustab neid tööd jätkama. Paljusid sidusrühmi kaasavad usaldusväärsed protsessid jäävad interneti

¹⁸ Vt <http://www.internetsociety.org/news/montevideo-statement-future-internet-cooperation>

¹⁹ IANA funktsioonide hulka kuuluvad 1) internetiprotokolli tehniliste näitajate määramise koordineerimine; 2) teatavate interneti domeeninimede süsteemi (DNS) juurtsooni ülalpidamisega seotud vastutusvaldkondade haldamine; 3) interneti numbriliste ressursside eraldamine ning 4) muud ARPA ja INT tippdomeenide haldamisega seotud teenused.

²⁰ Vt <http://www.ietf.org/about/>

halduse jaoks äärmiselt oluliseks ka edaspidi. Samas ei tohiks need siiski mõjutada demokraatlike protsesside kaudu oma volitused ja legitiimsuse saanud ametiasutuste suutlikkust täita oma üldpoliitilisi kohustusi, kui need on kooskõlas üldiste inimõigustega. See hõlmab nende õigust sekkuda vajaduse korral õigusnormidega.

Euroopa Komisjon toetab kindlalt paljusid sidusrühmi kaasava mudeli kohast interneti haldamist. Komisjon kutsub sidusrühmi üles veelgi tugevdama selle mudeli jätkusuutlikkust sellega, et suurendatakse osalejate ja protsesside kaasatust, läbipaistvust ja vastutavust.

Komisjon teeb sidusrühmadega koostööd parimate tavade vahetamise vallas.

Kaasava osaluse võimaldamine

Internetiga seotud poliitikavaldkondade mitmekesisus ja selle keerukas institutsiooniline raamistik takistavad paljusid sidusrühmi internetipoliitika kujundamises tõhusalt osalemast. See võib suurendada kaasamatuse ja hääleõiguse puudumise tunnet. Seoses sellega tuleks arvesse võtta ka puuetega inimeste vajadusi²¹. Rohkem tuleb tööd teha ka selleks, et laiendada paljusid sidusrühmi kaasavaid struktuure neis riikides, kelle sidusrühmad ei ole praegu piisavalt esindatud. Heaks näiteks on siinjuures Euroopa ja Põhja-Ameerika piirkondlike internetiregistrite toetus Aafrika piirkondliku internetiregistri loomisel.

Üks võimalus selle väljakutsega toime tulla on soodustada juurdepääsu foorumitele ja teabele seeläbi, et vaikimisi võimaldatakse kaugosalemist koosolekutel. Pikemas perspektiivis saab sidusrühmade osalust laialdasemaks muuta ka andmekaeve ja andmete visualiseerimise vahendite kasutamisega internetipoliitika ja haldamise kohta avalikult kättesaadavate andmete puhul.

Komisjonil on kavas luua online-platvorm ülemaailmse internetipoliitika jälgimiseks (*Global Internet Policy Observatory* ehk GIPO)²², mille kaudu sellise teabe liikumist suunata ja seda kättesaadavaks teha. GIPO peaks olema ülemaailmne võrguressurss internetipoliitika kujundamise, õigusnormide ja tehnoloogia seireks, et aidata kindlaks teha seosed eri foorumite ja arutelude vahel ning saada üle poliitilisest kapseldumisest ja paigutada teave konteksti. Tänu sellele muutuks interneti haldamine ja internetipoliitika jälgimine, mõistmine ja selles osalemine piiratud ressursidega sidusrühmade jaoks hõlpsamaks²³.

Komisjon teeb ettepaneku alustada 2014. aastal ülemaailmse internetipoliitika observatooriumi (GIPO) kui üleilmse kogukondliku ressursi tehnilist arendamist.

²¹ Selles kajastub kohustus, mille EL võttis ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni sõlmimisega. Vt <http://www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml>.

²² Vt <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/commission-plans-guide-through-global-internet-policy-labyrinth>.

²³ GIPO tehnilise väljatöötamise jaoks on programmi „Horisont 2020” tööprogrammiga aastateks 2014–2015 nähtud ette Euroopa Liidu soovituslik toetus 500 000 euro ulatuses.

Komisjon kutsub sidusrühmi osalema suutlikkuse suurendamises, et luua ja edendada paljusid sidusrühmi kaasavaid protsesse riikides ja piirkondades, kus neid ei ole või kus need ei ole nii arenenud.

2014. aastal jätkab komisjon oma arenguabi programmide tugevdamist koos abisaajatega, et toetada meedia arengut ja sõnavabadust ning tehnoloogia, poliitika ja õigusloome alase suutlikkuse parandamist internetiga seotud valdkondades.

Riikide tasandil on mõningaid kogemusi paljusid sidusrühmi kaasava mudeli kasutamise ja internetiga seotud poliitika väljatöötamises. ELil on võtta järgmised näited: Prantsuse *Conseil national du numérique* ja Suurbritannia *Multistakeholder Advisory Group on Internet Governance*. Väljaspool ELi on silmapaistev näide Brasiilia *Comitê Gestor da Internet*, kes kasutab mitmeid sidusrühmi kaasavat protsessi interneti puudutavate poliitiliste algatuste ettevalmistamise käigus toimuvates konsultatsioonides²⁴. Samalaadsed lähenemisviisid võiksid olla kasulikud ka Euroopas, et viia interneti haldusega seotud poliitika killustumine tulevikus miinimumi ja kasutada võimalusel ära olemasolevate võrkude kogemusi²⁵. See rahuldaks vajaduse varajases ettevalmistusetapis kasutatava konsultatsioonimehhanismi järele, mis sobiks tehnika kiire arenguga ja selle mõjuga interneti haldusega seotud poliitikale tänu pidevale dialoogile paljude erisuguste sidusrühmadega. Teine oluline ülesanne võiks olla ELi olemasolevate nõuandeorganite tegevuse koordineerimisele kaasa aitamine alati, kui see osutub vajalikuks. Komisjon peab olema võimeline suhtlema sisulisel moel kõigi asjaomaste interneti sidusrühmadega Euroopas. See hõlmaks ka rohujuuretasandi algatusi, mis on internetikeskkonna lahutamatu osa.

Komisjon alustab laiapõhjalisi konsultatsioone kodanikuühiskonna, tehnika- ja teadusringkondade, Euroopa tööstuse esindajate, Euroopa Parlamendi ja liikmesriikidega selle üle, kuidas tagada paljude sidusrühmade piisav ja läbipaistev kaasatus tulevase Euroopa interneti haldamise poliitika väljatöötamises.

6. INTERNETTI KUJUNDAVAD TEHNILISED NORMID

Internetiprotokollide tehnilistel üksikasjadel ja muudel infotehnoloogilistel spetsifikatsioonidel võib olla märkimisväärne mõju üldisele poliitikale. Nende ülesehitus võib mõjutada inimõigusi, näiteks kasutajate andmekaitsealaseid õigusi ja turvalisust, võimalusi pääseda juurde mitmesugustele teadmistele ja teabele ning sõnavabadust võrgus. See mõjutab muidki sidusrühmi, kaasa arvatud internetis tegutsevaid ettevõtjaid, kelle turvalisusega seotud muresid tuleks samuti arvesse võtta.

Komisjonil on hea meel tehnikaringkondade püüdluste üle lähtuda spetsifikatsioonide loomisest ühiskondlik-poliitilistest kaalutlustest. Positiivsete näidetena võiks esile tuua tehnilisi suuniseid uute protokollide privaatsuskaalutluste kohta²⁶, rahvusvaheliste domeeninimede mitmekeelsuse tunnustamist või ligipääsetavusstandardeid puuetega inimeste jaoks. Selline tegevus on eriti tähtis, sest IP-põhiseid tehnoloogiaid kasutatakse üha enam sellistes traditsioonilistes majandusharudes nagu energeetika, transport, rahandus ja tervishoid.

²⁴ Asjakohased näited on ka OECD internetialased nõuandekomiteed ja Keenia KICTAnet.

²⁵ Nt EuroDIG, <http://www.eurodig.org/>.

²⁶ Vt <http://tools.ietf.org/html/rfc6973>.

Isegi siis, kui tehniliste arutelude protsess on avatud, tehakse olulisimad otsused sageli siiski vaid tehniliste ekspertide poolt ilma laiemaid sidusrühmi kaasamata. Internetti puudutavate spetsifikatsioonide kehtestamise seisukohast tulemuslik paljusid sidusrühmi hõlmav lähenemine peaks toetuma tehniliste ja ühiskondlik-poliitiliste kaalutluste tõhusale vastastikusele interaktsioonile,²⁷ et tehnilistes spetsifikatsioonides võetaks süsteemsemalt arvesse ühiskondlik-poliitilisi aspekte. Eriti oluline on see juhul, kui on olemas selge mõju üksikisikute juriidilistele õigustele, eriti nende inimõigustele. Samas järgitakse internetiressursside jagamisel ja haldamisel eeskirju, mis on loodud paljusid sidusrühmi hõlmavate protsesside raames.

Sellise internetiga seotud normide kehtestamises aset leidnud arengu mõju üle tuleb pidada avalikke väitlusi kõigi asjaosalistega.

Oluline on toetada ka avatud standardite rakendamist Euroopa internetitööstuses ja Euroopa internetitööstuse osalust avatud internetistandardite väljatöötamises.

Komisjon teeb ettepaneku korraldada koos huvitatud isikutega, kaasa arvatud Euroopa internetitööstusega, hulk seminare, millel osaleksid rahvusvahelised õiguse, eetika,²⁸ sotsiaalteaduste, majanduse, rahvusvaheliste suhete ja tehnoloogia eksperdid. Töö tulemuseks peaksid olema konkreetset ja realiseeritavad soovitused, mis aitaksid tagada järjepidevuse olemasolevate normatiivsete raamistike ja uute normide internetipõhise kehtestamise võimaluste vahel.

Komisjon julgustab kõiki sidusrühmi tugevdama (ja vajaduse korral looma) struktureeritud mehhanisme, mis võimaldaksid korrapäraselt, varajast ja tõeliselt kaasavat osalust, läbivaatamist ja kommenteerimist tehniliste otsuste ettevalmistusetapis. Selliste struktureeritud mehhanismide puhul tuleks samuti püüelda selle poole, et tehnilised otsused oleksid kooskõlas inimõigustega.

7. USALDUSE SUURENDAMINE

Usaldus interneti ja selle haldamise suhtes on eeltingimus, milleta ei saa realiseerida kogu interneti kui majanduskasvu ja innovatsiooni käivitaja potentsiaali. Interneti ohutus, turvalisus, stabiilsus ja töökindlus on digikeskkonna majandusliku ja ühiskondliku kasulikkuse säilitamise ja suurendamise seisukohast võtmetähtsusega.

Komisjon on asunud neid ülesandeid lahendama, eelkõige ELi andmekaitseraamistiku ümberkujundamise²⁹, tõhusa küberkuritegevuse vastase võitluse ning ambitsioonika küberjulgeolekupoliitika, nt ELi küberjulgeoleku strateegia³⁰ kaudu. Nimetatud strateegia abil püütakse muuta ELi võrgukeskkond kõige turvalisemaks kogu maailmas ning säilitada ja

²⁷ Vt 25. oktoobri 2012. aasta määrus (EL) nr 1025/2012 Euroopa standardimise kohta, komisjoni 28. novembri 2011. aasta otsus, millega luuakse IKT standardimist käsitlev Euroopa sidusrühmade platvorm, vt <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/european-multistakeholder-platform-ict-standardisation>

²⁸ Vt ka teaduse ja uute tehnoloogiate eetika Euroopa tööühikute seisukohti: http://ec.europa.eu/bepa/european-group-ethics/docs/publications/ict_final_22_february-adopted.pdf.

²⁹ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus), COM(2012) 11, 25.1.2012.

³⁰ Join(2013)1, „Cybersecurity Strategy of the European Union: An Open, Safe and Secure Cyberspace”, 7.2.2013 ja Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv meetmete kohta, millega tagada võrgu- ja infoturbe ühtlaselt kõrge tase kogu Euroopa Liidus, COM(2013) 48.

edendada sealjuures põhiõigusi³¹. Üha suurem hulk võrgus tehtavaid tegevusi rikub otseselt põhiõiguste teostamist. Küberkuriteod, s.h laste väärkohtlemine internetis,³² identiteedivargused, küberründed ja sularahata maksetega seotud pettused ning isikuandmete ebaseadusliku töötlemise muud vormid seavad ohtu usalduse interneti kasutamise vastu. Komisjon võtnud endale kindla ülesande vähendada küberkuritegevust radikaalselt.

Tehnikaringkondadel on äärmiselt oluline roll muu hulgas IP-põhise kommunikatsiooni usaldusväärsuse ja krüptosüsteemide suurema töökindluse tagamisel, et parandada IP-põhise kommunikatsiooni usaldusväärsust. See toetaks tulemuslikku võitlust küberkuritegevusega ja tagaks kasutajate privaatsuse.

Ulatuslik järelevalve- ja luuretegevus on viinud usalduse kaotuseni interneti ja selle praeguse halduse suhtes. Komisjon tegeles nende küsimustega eelkõige teatises, milles käsitleti usalduse taastamist isikuandmete rahvusvahelise edastamise suhtes³³. Lisaks sellele tuleb arvesse võtta nende tegurite mõju interneti ülemaailmsele haldusele.

Komisjon teeb koostööd nõukogu ja parlamendiga, et suurendada interneti usaldusväärsust ning võtta selleks kiiresti vastu ja rakendada peamised õigusaktid, sh andmekaitse raamistiku reform ning kavandatud võrgu- ja infoturbe direktiiv.

Komisjon võtab endale kohustuse töötada koos partneritega selle nimel, et taastada interneti usaldusväärsus, tugevdades selle ülemaailmset haldust, mis on avatud interneti jätkusuutliku arengu oluline eeltingimus.

8. ÕIGUSRUUMIDE JA ÕIGUSAKTIDE VASTUOLUD

Sarnaselt muu piiriülese tegevusega on ka internetiga seoses tekkinud hulk probleeme õigusaktide kohaldamisega. Kuigi need probleemid ei ole alati ainult internetiga seotud, eeldab juba üksnes veebipõhiselt tehtavate eri liiki piiriüleste tehingute suur hulk, et kehtivate eeskirjade kohaldamine internetis tuleks põhjalikumalt läbi vaadata.

Ühe riigi õiguse kohaldamine väljapool tema territooriumi, mille aluseks on sageli domeeninimede süsteemi arusaam geograafiast, on kaasa toonud mitmeid vastuolulisi õiguslikke otsuseid³⁴. Näiteks võib see kaasa tuua olukorra, kus ühes õigusruumis kasutatavad domeeninimed tühistatakse teise õigusruumi sätete põhjal lähtuvalt registripidaja või registri geograafilisest asukohast.

Üha suuremat hulka internetis toimuvast tegevusest reguleerivad eraõiguslike ettevõtjate ja internetikasutajate vahelised lepingulised suhted. Samas kontekstis on olulised ka e-kaubandusega tegelevate ettevõtjate ja vahendajate lepinguvälised võlasuhted. Selliste suhete keerukus ja mõnel juhul ka läbipaistmatus muu hulgas seoses kohaldatava õigusruumi ja õigusaktide sätetega võib põhjustada teatavat õiguslikku ebakindlust.

³¹ Vastavalt inimõiguste ülddeklaratsioonile, kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvaheline paktile, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonile ja ELi põhiõiguste hartale.

³² Direktiiv 2011/93/EL, 13. detsember 2011, mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust ja mis asendab nõukogu raamotsuse 2004/68/JSK, ning COM(2012) 196, 2.5.2012, „Lastele parema interneti loomise Euroopa strateegia”.

³³ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule: „Usalduse taastamine ELi ja Ameerika Ühendriikide vaheliste andmevoogude vastu”, COM(2013) 846.

³⁴ Huvipakkuv loetelu näidetest on leitav projekti *Internet and Jurisdiction* veebisaidilt. Vt <http://www.internetjurisdiction.net/>

Eraõiguse seisukohast on mõningates valdkondades olemas ühtsed Euroopa õigusruumi, tunnustamise ja täitmise eeskirjad ning kollisiooninormid, seda eeskätt lepinguliste ja lepinguväliste võlasuhete puhul. Sellised normid reguleerivad olukorda Euroopa Liidu piires. Rahvusvahelisel tasandil ei ole kollisiooninormid piisavalt arenenud ja see toob kaasa lahendamata õiguslikke konflikte, mis ei pruugi jääda liidu piiresse. Rahvusvahelisel tasandil niivõrd keeruline olukord võib kahjustada kasvupotentsiaali eelkõige oma olemuselt piiriüleste internetiteenuste puhul, nagu seda on pilvandmetöötlaste teenused.

Rahvusvahelise interneti ja eri riikide õigusruumide vaheliste pingete lahendamisel tuleks arvesse võtta ka seda, et sellised konfliktid võivad puudutada väga erisuguseid juhtumeid, mida ei pruugi saada lahendada ühe ainsa mehhanismiga.

Euroopa Komisjon alustab rahvusvahelisel tasandil seoses internetiga tekkivate õigusaktide ja õigusruumide konfliktide riski põhjalikku läbivaatamist ning hindab kõiki mehhanisme, menetlusi ja vahendeid, mis on kättesaadavad ja vajalikud selliste konfliktide lahendamiseks. Seejärel kaalutakse nii liidu kui ka rahvusvahelisel tasandil hoolikalt kõiki tegutsemisvõimalusi, sealhulgas vastavalt vajadusele võimalikke õigusloomega seotud algatusi või täiendavaid suuniseid, võttes arvesse asjakohaseid mõjuhindanguid. Selline töö toetub varasemale poliitikale.

9. JÄRELDUSED

Euroopa Liit ja kogu maailm peavad teadlikult kujundama oma seisukoha interneti haldamise tulevaste mooduste ja arendamise asjus. Komisjon usub, et ELi institutsioonidel ja liikmesriikidel peaks olema ühine arusaam sellest, milline võiks olla interneti haldamise tulevane mudel. Komisjon kavandab 2015. aastaks eduaruannet käesolevas teatises kirjeldatud peamiste elementide kohta, lähtudes interneti haldamise üleilmsetest arengusuundadest.

Internet peaks jääma **ühtseks, avatud, vabaks, killustamata** võrgustikuks, mille suhtes kehtivad samad seadused ja nõuded kui meie igapäevaelu muudes valdkondades. Selle haldamisel tuleks lähtuda kaasavast, läbipaistvast ja vastutuspõhisest **paljusid sidusrühmi kaasavast mudelist**, ilma et see piiraks regulatiivset sekkumist, mis võib osutada vajalikuks kindlakstehtud ühiskondlik-poliitiliste eesmärkide tõttu, näiteks selleks, et tagada **inimõiguste, põhiõiguste ja demokraatlike väärtuste ning keelelise ja kultuurilise mitmekesisuse austamine ja hoolitsev suhtumine haavatavatesse isikutesse**. Internetikasutajate **usalduse ja kindlustunde** aluseks on **ohutu, turvaline, usaldusväärne ja töökindel võrguarhitektuur**. Samas tuleb Euroopa internetimajanduse osalusel ning kogu maailmaga ühendatud tugevamale digitaalsele ühtsele turule toetudes säilitada ka **interneti innovatsioonivõime**. Sellised protsessid vajavad hoolikat ja kindlakäelist juhtimist.

Arvestades, et EL areneb edasi nüüdisaegse võrguühiskonna poole, kus võimukeskused ja otsustusprotsessid on hajutatud, võimaldab Euroopa Liidu positsioon tal anda oma panuse interneti heasse haldamisse. Komisjon kutsub nõukogu ja parlamenti, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteed, Regioonide Komiteed ning liikmesriike leppima kokku ühistes seisukohtades, nagu käesolevas teatises on rõhutatud, ning kaitsma neid seisukohti ühiselt edasistes rahvusvahelistes aruteludes.